

מסורת הש"ס

[[] ^א לְעֵיל כּחַ:], [[] ^ב וְלַעֲלֵי כַבֵּי,] [[] ^ג וְכַמּוֹת לוֹ, בְּטִיט לוֹ:] [[] ^ד וְיִרְסַת הַעֲמִיד עֲנֵךְ בְּדָק] [[] ^ה רַב חָנוּ וּמִיּוֹשֵׁב מִזֶּה קוֹשִׁיּוֹת] [[] ^ו הַשְׁכִּיף מִטּוֹס' דִּי'ה כְמָלָן,] [[] ^ז צִלֵּי מִשּׁוֹס דְגַמֵּר וּמִקֵּי,] [[] ^ח מִרְיָה,]

✠

תורה אור השלם

1 פתח פיר לאלם אל דין
כל בני חלוק; משלי לא ח

✠

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה חיישינן בו' וחיבא דקיימא אינעא תיקוב; עיין לעיל דף ג' ע"ג מוס'; ד"ה וכלכתא: תוס' ר"ה כמאן בו' היינו דלא בר"י; קשה לי הא אמרינן לעיל דגם ר"י מלי סבר דמחלף של"פ; הו מחלף אלף דענה טובה קמ"ל וביומר הא ר"י אמר קן עליו ושפיר אמר כאל לרב ענין כמאן כד"י וכו':

✠

הגהות הב"ח

^(א) גמ' אול אהדר גורל וכו' זיל אהדר וכו' ור' ישמעאל ור' יוסי דאמרי כל בפניו: ^(ב) שם א' הו ידעת מי הוה עבדת: ^(ג) רשב"ם ד"ה והא אחיל בו' והלא י' לי וכו' דאמר לי קן חוק: ^(ד) תוס' ד"ה והא וכו' שבתנו עשיתי וכו' חוקה: ^(ה) ד"ה שלא וכו' ופירש שם בתוספות פי' ראשו דלפי' לא אמר שלא אמר לי אדם דגם מעולם פריך וגורל לי דמכא ספא דמשנת דלפי' אם אמר מפלגי דזונה מיק וכו' וגורל דהו דחוק וכו' איכא למדק איפסא ולפרקי טפי מרישא לסיפא וגורל לי דמקשה לא אסיק דלעומה דנטעון לי אן ולהכי פריך פשיטא דחזקה גרידא אינא מועלת בלא טענה ומשני דלפא דענין דנטעון לי אן ולעיל פריך חזקה שיהי עבנה טענה תיהוי חזקה היינו דנטעון ליה אגן דכיון שלא מיחה: ^(ו) בא"ד משור המועד פריך פשיטא כ"ל וי"צ דיבור זה הוא ^(ז) ליון: ^(ח) ד"ה כמאן וכו' דלא בעי מחאה בפניו והייט: ^(ט) ד"ה אמר וכו' ופי' קאנטענס הכא הלואה שמתחלה כ"ל וזכות ומיחו כרצית נמחק:

✠

מוסף רש"י

שלא אמר לי אדם דבר מעולם, ולא אמר לי אתה מכרת לי (וע"ל כח:). הבא משום יירושא אינו צריך טענה. אלו נריך לומר אתה מכרת לאפי, אלף חלמי לאפי שהחוקי ואל ערער אדם עליו (וע"ל כג:).

✠

מוסף תוספות

א. [וא"כ] הא הויה חזקה שאין עמה טענה ולא עדיף לאלתר לדידהו משלש שנים רבנן. ר"ן. ב. שהיה טוען וכו', החזקתי בה בפניו, והלה טוען מעולם לא מכרתי לו כלום. רמב"ן. ג. [דן]אהדר גורא בארעא דחבריה לא משמע שלקחה עשה כן. טעמ'ק גסס מוס' הא"ש. (אולם ברמב"ן מפרש שכשראיתי שהגדר היה בתוך שלי, לא רציתי לקבל הימנו ונתתי לו דמים). ד. [דן]כיון שברעתי מכר ובמכר שייך לומר ניתא ליה דליקום בחינותיה אי"כ אית קן למימר דכל כמה דלא הדר ביה מחיל ליה מחילה גמורה. ריעב"א צ"מ ס': א. [אלא ד]היה סבור דטעמא דרב נחמן דלא מפיקין באי שמיט ואכיל משום דמחילה הויה מחילה. מוס' צ"מ סו.

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

סתמא מאי. משום דתרי לשיני אמר רב יוסף לעיל [מ:] ואיכא צינייהו סתמא חד פסל וחד מכשר הלכך קבעי הכא אמאי סמרינן אי אמר להן סתמא כמזבו ולא אמר להו מיתבו בשוקא ובצרייתא ולא אמר להו נמי איטמרו מי הוי מתנתא טמירתא או לא. ויש מפרשין דלמודעא קאי

דלוקימנא דלא הויה מתנתא טמירתא מודעא לחצירתה אבל סתמא מי הויה דלמרי' סתמא פסולה ודאי לא הויה מודעא דיינו טמירתא: לא חיישינן. דאינה טמירתא אלא כשרה: חיישינן. לטמירתא ולא מגבינן בה ולי מגבינן לא מהדרינן עובדא והיינו דלא קאמר רב אשי דלא מגבינן אלא חיישינן דספק הוא ‏◦ והיכא דקיימנא ארעא תיקוס: **והלכתא חיישינן**. דלא מגבינן בה והלכך נריך לכתוב בתוך השטר וכך אמר לנו כתבו בשוקא וחתמוה בצדא ושל"ג דלא אמר אלא כתבוה לו סתם שטר מתנה כמו שתקנו חכמים קאמר: **מתני'** **כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה**. צין בחזקת ג' שנים דקרקעות ובתים ואילנות צין בחזקת יוס אחד כגון הנך דלמרינן לעיל (דף ג.) אחזיק להרדי בו' מיירי וקאמר דנריך לנטעון מחלזה כח החזיק בה והלכך כיון דטעין טענתא מעליא שצדין ירד לקרקע זה ומתוך כך החזיק בה כשיעור חזקה שאמרו חכמים וזה שמק ולא מיחה הויה חזקה ואין המערער נאמן לומר לא על ידי ירד לקרקע שלי אלא בלא רשותי דאם כן למה הניחו להחזיק: **שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה**. בגמרא פריך פשיטא: **משום ירושה**. שאומר אכלתיה

שני חזקה מכא ירושת אבי שהיה מוחזק בה ביום מותו: אינו לריך **טענה**. לומר היאך בא ליד אציו דאין אדם בקי בקרקעות אציו היאך באו לידו ומיהו ראה בעדים צעי שראו את אציו הוחזק בה יוס אחד והכי מפרש בגמרא (ע"ב: **גמ'**) **פשיטא**. דכיון דאין לי טענה אינה חזקה: **מיוצן זבנה** ליה. האי ארעא מזה המערער לקחה ואבד שטר: **אמרי לי אחוי שטרך**. שאינו בקי צדיינן לידע שחזקה במקום שטר עומדת: **קמ"ל** דאי טעין טענינן ליה ולי לא טעין אנו לא ילפינן ליה למיטען. שמעינן מהכא דאי הוה טעין הכי מהמנינן ליה דכה"ג אינו קרוי חוזר וטוען דאין זה מכחיש טענות ראשונות: **שקל בידקא בצרעיה**. שטף מים נכנס בשדהו וגטל את המחליות ולא נודע מקומן: **הדר גורא בו'**. עשה כותל חדש בינו לצין שכנו והרמיז קרקע שלו ועשה הכותל בשדה חצירו: **והא אחזקי**. שצניתי כותל על פיו ובזלאתו כדאמר לקמיה דלאתא וסייע גורא בזהאי וכמאן דאמר לי חזיק וקני דמי וכיון שעל פיו עשיתי וגם החזקתי יוס או יומים שהיה כותל שלי בקרקע שלו והוא ידע ולא מיחה אלא שמק הרי חזקתי חזקה שיש עמה טענה ואידך הוה טעין לא נמתיה ושני חזקה לא החזיק: **אי"ל כמאן**. טענת והא אחזיקי דסביצרא קך חזקת יוס אחד הויה חזקה היכא ידע מערער ולא מיחה: **בר"י**. דמתני' [נח:] דתלי טעם דג' שנים כדי שיהא צאקפמיא שנה בו' הא אם קרוב בתוך מהלך יוס שיוכל לידע מיד כשידע ולא ימחה תהיה חזקה וכו' ישמעאל בר' יוס' נמי בשלהי פירקין (דף נט: ת"ר מעשה באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין בא לפני ר' ישמעאל א"ל החזקת משום דס"ל בפניו לאלתר הויה חזקה: אין הלכה בו'. אלא כרבנן דלמרי דכל דבר חזקה ג' שנים מיום ליום צעינן: **והא אחיל בו'**. ‏◦ והא יש לי טענה ודאית שהקנה לי קרקע דיש לי עדים שראו שהיה מסייע לי לבנות הכותל וכמאן דאמר קך חזק וקני דמי: **מחילה בטעום היא**. שלא היה יודע שאתה בזנה בתוך שלו: **מי הוה עבדה**. בתמיה. אלא גם אתה טעית וכסבור היית שאתה בזנה בתוך שלך: חד

דרב נחמן דהתם זציתי ולא הויה מחילה בטעום שאפי' היה המוכר יודע שיוכל לחזור לא היה חוזר דנחא ליה דליקו בהימנותיה וגמר ומקני' ¹ אבל הכא הויה הלואה והלוה אינו מקני ליה אלא בתורת מכר והמכר אינו כלום דלסמכתא היא ולא גמר ומקני וכיון דהדרא ארעא הדרי נמי פירי אבל אם היה נותן בתורת רבית היה קונה דאצק רבית אין יואל צדיינים ורבא דהוה צעי לאזמוצי אונאה לא היה יודע זה הפירוש ² שאם היה יודע לא היה מקשה כלום מאונאה דהכא לא הויה מחילה בטעום כדפרי' ³ וגמר ומקני ור"ג היה משיב מאילנות לפי סברת רבא כלומר אדמותצת לי מאונאה תסייען מאילנותי אלא על כרחך נריך אתה לחלק כדפרישית:

מא.

של"א אמר ר' אדם דבר מעורם. והוא הדין דלפי' אם אמר וצינתיה מפלוני דזבנה מינך דלא הויה חזקה עד שיאמר אתה מכרת לי כדקמני סיפא אלא הא עדיפא ליה למינקט שלא אמר לי אדם דבר מעולם לאשמועי' דלא הוי פתח פין לאלם כדאמר בגמ': **אמרי ר' אחוי (ר') שמוך**. וכשלא

אוכל להראות שטרי שהפסדתי יאמרו שגולתיה אבל כשאומר לא אמר לי אדם [דצרך] מעולם לא יאמרו שגולתיה אלא ראיתי שלא מיחו צדי וסחוקמי בה וגמאא שמחל לי: **והא אחזקי ר' י**. פירש הקונטרס צניתי כותל על פיו והוא סייע לי וכיון שצמנאוו ^(ו) עשה הו חזקה שיש עמה טענה וקשה דמדקאמר בתר הכי והא אחיל משמע דעד השתא לא הוה מחזיק בה מטעם מחילה ועוד דלאלתר הוה ליה ריה נחמן למימר מחילה בטעות והאי ^א וגראה לפרש דרב ענין הוה טעין שלקח ממנו ולא הי' לו עדים שלקחה והיה רואה להיות נאמן מתורת חזקה ^ב וכי א"ל רב נחמן דלאו חזקה היא השיב לו רב ענין והא אחיל דלע"פ שאינו נאמן לומר לקחתיה מהא שלי מטעם מחילה דסייע בגורא בזהאי והיה לו עדים או היה מודה בציטו ואין הסוגיא מוכחת כ' ²:

של"א אמר ר' אדם דבר מעורם **פשיטא**. קשה להמרי"ס דמאי פריך פשיטא הא לעיל (דף כח:). פריך גמרא אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה בו' ופירש שם בתוספות פירוש ^(א) ‏◦ **לפי'** אמר [שלא אמר] לי אדם דבר מעולם פריך וגראה לומר דמכח סיפא דמשמע דלפי' מפלוני דזבנה

מינך וצינתיה לא הויה חזקה פריך פשיטא וגראה כי זה דוחק דמנא ליה למיפדך ארישא טפי מאסיפא דהא מרישא איכא למידק איפסא וליפדוך טפי מסיפא לרישא וגראה לי דמקשה לא מסיק אלעמיה דנטעון ליה אן ולהכי פריך פשיטא דטענה גרידא אינה מועלת דאינה טענה ומשני דס"ד דנטעון ליה אן דכיון דלא מיחה שלש שנים ידאי מכר לו או מחל ועוד יש לומר דלרבנן דרבי ישמעאל' דלא ילפי משור ‏◦ פריך פשיטא אבל קשה דבתמניתין לא הוזכרו רבנן ומתני' בר' ישמעאל וגראה דפריך אחזקה דיוס אחד דמתני' נמי איירי בה מדקמני כל חזקה כדפ"ה:

כמאן בר"י. קשה לרשב"א דהאמר רב ענין לעיל (דף לח:). לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל מחאה בפני עדים שאין יכולין לומר לו בו' משמע דלא צעי ‏◦ בפניו מחאה ‏◦ והיינו דלא כר"י ושמא סבר כוותיה צחדא ופליג עליה צחדא: **אמך ר'יה מחי'דה בטעות הוא**. וקשה דפ' איזהו נשך (צ"מ דף סו: ושם ד"ה הוה) אמר רב נחמן השתא דלמור רבנן אסמכתא לא קני הדרא ארעא והדרי פירי למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לא הויה מחילה והא איתמר המוכר פירות דקל לחצירו בו' ואמר רב נחמן ומורינוא דאי שמיט ואכיל לא מפיקין מיניה ומשני התם זציתי והכא הלואה ופירש הקונטרס הכא הלואה ‏◦ ומיחו כרצית שמתחלה בהלואה באו לידו וכרצית קאזא דמו ואין אצק רצית אלא במכר כגון לקח ממנו פירות דריש תמניתין דהתם משמע דצכ"מ לרב נחמן מחילה בטעות הויה מחילה צר מהתם בהלואה דמיחו כרצית והכא סבר רב נחמן דלא הויה מחילה ומיהו בלאו הכי קשה על פירשו דהא אמר רבינא התם צריש פירקא (דף סג.) דמשכנתא בלא נכיתא צדיינוו אין מחזירין ממלוה ללוה דלא חשיב רצית קאזא ומסתמא דלא פליג עליה רב נחמן וגראה לרבינו תם דה"פ דצכ"מ סבר רב נחמן דלא הויה מחילה כדאמר הכא וצריש המפקיד ^(צ"מ דף לה.) קאמר נמי רב נחמן התם שומא בטעות הוא ובספ"ק דגיטין (דף יד.) נמי אמר דקינן בטעות חוזר אלא היינו טעמא דרבנן דהיינו אין הוה חוזר דנחא ליה דליקו בהימנותיה ויגמר ומקני' ¹ אבל הכא הויה הלואה והלוה אינו מקני ליה אלא בתורת מכר והמכר אינו כלום דלסמכתא היא ולא גמר ומקני וכיון דהדרא ארעא הדרי נמי פירי אבל אם היה נותן בתורת רבית היה קונה דאצק רבית אין יואל צדיינים ורבא דהוה צעי לאזמוצי אונאה לא היה יודע זה הפירוש ² שאם היה יודע לא היה מקשה כלום מאונאה דהכא לא הויה מחילה בטעום כדפרי' ³ וגמר ומקני ור"ג היה משיב מאילנות לפי סברת רבא כלומר אדמותצת לי מאונאה תסייען מאילנותי אלא על כרחך נריך אתה לחלק כדפרישית:

אתא

עין מושפט נר מצוה

קו א מיי' פ"ה מהלכות וסייה הלכה ב סמג עשין ספ טוש"ע ח"מ ס' רמז ע"ף ג:

קו ב מיי' פ"ד מה' טוען ה' י סמג עשין 56 טוש"ע ח"מ ס' קמו סעף ט:

קח ג מיי' שם ה' י טוש"ע שם סעי' י:

קכ ד טוש"ע ח"מ ס' קמט סעי' ב:

✠

רבינו גרשום

לראשון: איבעיא להו. להובא דאמר לערסו וילו סתם כתיבו ליה חיישינן דלהוי מתנה טמירתא אי לא חיישינן: **פ"קא** כל חזקה שאין עמה למחזיק טענה אחת, של זכותא אינה חזקה: והבא מחמת יירושא. מי שהחזיק ג' שנים ונרער אחד ואמר לו מה אתה עושה בשלי שירותיה מאז ואמר זה מהיכן באת לאבך אין צריך ליה לטעון היכן לקחה אביו או שום טענה אחרת: פשיטא. דהיכא דאין עמה טענה מעליא אינה חזקה. איצטריכין מהו דתימא אם לא טעין אמרינן משום הכי לא טעין דהאי מיוזב הוא דובנה ליה בו' קמ"ל דלא טענינן בשבילו דכיון דהיהו לא טעין אן לא טענינן ליה: שקל בראק בארעיה. שבא שטף מים ושטף שכלו ארעיה ואהדר גורא בארעא דחבריה שקבע כחלוי בקרקע חצירו: א"ל. לרב ענין: זיל אהדר לו קרקעו וקבע מחיצתך בתוך שולך למקום שהיה מתחלה: אמר ליה רב ענין וזה אחזיקי לי. שקבעתי בקרקע שלו בפניו ולא מיחה לי: אמר ליה כמאן. אמרת דבפניו הוי חזקה לאלתר: כ' יהודה. דקתני במתני' לא אמרו ג' שנים אלא שיהא באספמיא בו' הא אם מחזיק בפניו ולא מיחה לאלתר הויה חזקה (א"ל) וכו' ישמעאל דקתני באיטא דהאי פירקין ת"ר מפשה באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין בא לפני ר' ישמעאל ואמר לו החזקת בני החזקת משום דביבירא ליה לאלתר בפניו הוה חזקה: אמר ליה מחילה בטעות הוא. דהיהו לא שולך דעבדת בתוך שלו דאת גופך אי הוה ידעת דבתוך שלו אתה בזנה בתוך מי היית בזנה מדעתך בתוך שלו אלא כי היכי דאת לא ידעת משום דשטף המים סימניה מצרזר איהו נמי לא הוי ידע דעבדת בתוך שלו ואמטול הכי סייע קך לבנות וכשידע לא מחל: